

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 19.12.2008
COM(2008) 875 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE CONSILIU
ȘI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN**

**Raport de monitorizare referitor la Comunicarea privind deficitul de apă și seceta în
Uniunea Europeană COM(2007) 414 final**

[SEC(2008) 3069]

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN

Raport de monitorizare referitor la Comunicarea privind deficitul de apă și seceta în Uniunea Europeană COM(2007) 414 final

1. INTRODUCERE

Impactul din ce în ce mai profund al deficitului de apă și al fenomenului de secetă în Uniunea Europeană și faptul că se așteaptă agravarea acestei probleme datorită schimbărilor climatice, așa cum s-a văzut cu ocazia recentei crize de apă din Cipru, impun identificarea unor măsuri corespunzătoare pentru a răspunde în mod eficient acestei provocări. În anul 2007, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare privind deficitul de apă și fenomenul de secetă¹ în care promitea o analiză a progreselor și prezentarea acestora în cadrul unui forum al părților interesate, care a avut loc la 5 septembrie 2008 la Zaragoza. Prezentul raport specifică progresul necesar cu privire la toate opțiunile de politică și prezintă programe de lucru adecvate pe termen mediu și lung.

Prezentul raport reprezintă primul raport de monitorizare fondat pe progresele făcute în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor stabilite în Comunicare. Raportul identifică anumite inițiative politice încurajatoare, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivel național², care au contribuit la aceste rezultate, cu toate că mai sunt încă multe de făcut. Raportul specifică progresele necesare cu privire la cele șapte provocări principale care trebuie abordate pentru ca Europa să se îndrepte către o economie bazată pe economisirea și utilizarea eficientă a apei. Aceste provocări includ necesitatea continuă de aplicare integrală a Directivei-cadru privind apa³ (DCA); orientarea către o planificare durabilă a utilizării terenurilor; stabilirea ca prioritate a măsurilor de economisire și de eficientizare a utilizării apei față de orice alte alternative și evaluarea impactului asupra mediului al acestor alternative, ca ultimă soluție; intensificarea integrării aspectelor privind apa în toate politicile sectoriale. Adaptarea la schimbările climatice va adăuga o nouă provocare problemelor existente. Raportul de monitorizare prezintă un program de lucru pe termen mediu și lung care poate fi pus în aplicare numai în strânsă colaborare cu statele membre.

În luna octombrie 2007⁴, Consiliul și-a exprimat sprijinul față de măsurile la nivel european și național identificate în Comunicare și a invitat Comisia ca, până în anul 2012, să examineze și să dezvolte în continuare strategia aflată în evoluție în domeniul deficitului de apă și secetei. Adaptarea la schimbările climatice a devenit, de asemenea, o prioritate de vârf pentru agenda Uniunii Europene, iar provocarea reprezentată de deficitul de apă ar trebui să fie abordată în acest context mai larg. Viitoarea inițiativă a Comisiei privind adaptarea la schimbările climatice va contribui la consolidarea consecvenței măsurilor luate atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivel național, și va pregăti terenul pentru alte măsuri la nivelul UE.

¹ COM(2007) 414 final, 18.7.2007

² La începutul anului 2008 a fost transmis un chestionar celor 27 de directori din domeniul apei din statele membre. S-au primit răspunsuri din partea AT, BE-FI, CY, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SK și UK.

³ Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei, JO L 327, 22.12.2000.

⁴ 13888/07, 15 octombrie 2007, ENV 515, DEVGEN 182, AGRI 325

2. EVALUAREA PROGRESERILOR FĂCUTE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PUNEREA ÎN APLICARE A OPTIUNILOR DE POLITICĂ

Unul dintre imperativele principale pentru abordarea eficientă pe termen scurt a deficitului de apă și secetei este punerea în aplicare integrală a Directivei-cadru privind apa de către toate statele membre.

Adoptarea până la sfârșitul anului 2009 a planurilor de management al bazinelor hidrografice și a programelor de măsuri stabilite în DCA (articolele 11 și 13) va permite o analiză mai aprofundată a măsurilor planificate la nivelul statelor membre pentru a aborda problemele privind cantitatea apei, inclusiv utilizarea instrumentelor economice.

Asigurarea coerenței între domeniile de politică reprezintă o provocare la toate nivelurile de guvernare. La nivelul UE, provocarea este de a asigura că toate politicile sectoriale și orizontale se îndreaptă către aceleași scopuri și de a evita efectele contraproductive asupra resurselor de apă. Acest lucru se poate realiza, având în vedere calendarul și programul de lucru al fiecărei politici. Investițiile co-finanțate din fonduri comunitare trebuie să respecte orientări clare, concepute pentru a asigura ca acestea să nu sporească presiunea asupra resurselor de apă limitate.

Implementarea efectivă a Directivei privind evaluarea impactului asupra mediului⁵ (EIM) și a Directivei privind evaluarea strategică de mediu⁶ (ESM) de către toate statele membre este, de asemenea, foarte importantă pentru evitarea oricărui impact negativ al proiectelor de gestionare a apei asupra resurselor de apă.

2.1. Tarifarea apei

Statele membre s-au angajat să elaboreze, până în anul 2010, politici de tarifare a apei care oferă stimulente corespunzătoare pentru utilizarea eficientă a resurselor de apă (articolul 9 din DCA). Unele din acestea (CY, ES, FR, UK, PT) iau măsuri de stabilire a unor tarife care depind de nivelul deficitului de apă pe plan local, de sezon și/sau de nivelul de consum. Altele (UK) desfășoară analize și evaluează eficacitatea diferitelor tipuri de tarife la apă în zonele cu deficit de apă.

Totuși, stabilirea politicilor de tarifare a apei într-o manieră care să corespundă cu gradul de disponibilitate a apei rămâne o provocare la toate nivelurile de guvernare. Piatra de hotar reprezentată de DCA va face posibilă evaluarea măsurii în care instrumentele economice și politicile de preț adoptate de statele membre sunt compatibile cu nivelul problemei referitoare la deficitul de apă și la secetă.

De asemenea, trebuie să se acorde atenție programului de lucru al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)⁷, care abordează baza economică pentru o gestionare rațională a apei.

În domeniul contorizării apei se înregistrează progrese. Câteva state membre dezvoltă strategii naționale pentru a asigura contorizarea apei captate în agricultură și certificarea autorizației publice de captare a apei (ES, FR), pentru a extinde contorizarea astfel încât să includă captarea apei și consumul (CY, FR, PT) și pentru a introduce posibile obligații de contorizare

⁵ Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, JO L, 5.7.1985, p. 40-48.

⁶ Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului, JO L 197, 21.7.2001, p. 30-37.

⁷ Echipa de specialiști în domeniul apei (*Water Task Team*) OCDE CAD/EPOC – „Sustainable financing to ensure affordable access to water supply and sanitation” (Finanțare durabilă pentru asigurarea accesibilității apei și canalizării din punct de vedere al prețurilor).

în zonele cu deficit de apă (FR, UK) sau la toate apartamentele din clădirile noi cu mulți locatari (FR).

Pe de altă parte, toate statele membre trebuie să ia și alte măsuri. De exemplu, statele membre sunt obligate să aplice un control sistematic al captării apei [articolul 11 alineatul (3) litera (e) din DCA]. Programele de măsuri planificate pentru a fi adoptate până la sfârșitul anului 2009 vor face posibilă verificarea abordării acestui aspect în toată Europa.

În cadrul „bilanțului de sănătate” al Politicii Agricole Comune (PAC)⁸, Comisia a propus adăugarea unui nou aspect, referitor la apă, la bunele condiții agricole și de mediu (BCAM) care fac parte din ecocondiționalitate. Sub acest aspect, noul standard privind respectarea procedurilor de autorizare pentru utilizarea apei la irigații poate, de asemenea, ajuta la extinderea contorizării apei în agricultură. Propunerile făcute cu ocazia bilanțului de sănătate al PAC se află în discuție în cadrul Consiliului și ar putea fi adoptate până la sfârșitul anului 2008.

2.2. Alocarea cu mai mare eficiență a apei și a fondurilor destinate apei

2.2.1. Îmbunătățirea amenajării teritoriului

Necesitatea adaptării activităților economice la nivelul de apă disponibil pe plan local rămâne o provocare.

Propunerile făcute cu ocazia bilanțului de sănătate al PAC în ceea ce privește extinderea domeniului BCAM la apă și continuarea decuplării ajutoarelor de nivel de producție au ca scop reducerea impactului activităților agricole asupra resurselor de apă.

În cadrul discuțiilor referitoare la PAC după 2013, Comisia va evalua ce obligații legate de disponibilitatea cantităților de apă rezultă din Directiva-cadru privind apa și ar trebui tratate în cadrul sistemului de ecocondiționalitate. În ceea ce privește biocombustibilii, Consiliul și Parlamentul European discută în prezent criterii specifice de durabilitate. Propunerea Comisiei pentru o nouă directivă privind energia din surse regenerabile⁹ oferă un puternic stimulent pentru obținerea de biocombustibili din deșeuri, reziduuri și alte materii prime neagricole. Aceasta ar trebui să contribuie la reducerea presiunii privind necesarul de apă din sectorul agricol.

Statele membre care au fost cele mai afectate în trecut de deficitul de apă și de secete (CY, EL, ES, FR, IT, PT, UK) au depus eforturi pentru a identifica bazinele hidrografice care se confruntă cu un deficit de apă cvasi-permanent sau permanent. Câteva state membre au luat măsuri de reducere a presiunii asupra resurselor de apă, cum ar fi o interdicție a creșterii gradului de captare a apei în zonele supra-exploatate (ES, FR), evaluarea volumelor care pot fi captate în mod durabil și o analiză a autorizațiilor de captare (FR, UK), precum și o obligație de înființare a unor organizații colective pentru irigații, responsabile cu limitarea și repartizarea volumelor de captare între irigatori (din anul 2011, în Franța).

La un nivel mai general, statele membre și-au semnalat intenția de a aborda aspectul în mod specific în planurile viitoare de management al bazinelor hidrografice, inclusiv acele state membre în care deficitul de apă și seceta nu au reprezentat o problemă majoră până acum (AU, DK, NL), dar în care schimbările climatice ar putea înrăutăți situația.

⁸ COM(2007) 722 final, 20.11.2007.

⁹ COM(2008) 19 final, adoptat de Comisie la 23 ianuarie 2008.

În ciuda exemplelor de mai sus, în prezent există puține dovezi potrivit cărora provocările legate de amenajarea teritoriului sunt în totalitate integrate în deciziile statelor membre privind gestionarea apei. Trebuie luate de urgență mai multe măsuri la toate nivelurile.

Problemele referitoare la cantitatea de apă vor fi abordate în mod eficient numai dacă se ia integral în considerare funcționarea circuitului apei. Vegetația permanentă are un impact pozitiv asupra reglării evaporării și contribuie semnificativ la menținerea stabilității termice a solului.

Dezvoltarea agricolă, industrială și urbană la scară largă au afectat infiltrarea apei la nivel local, au sporit scurgerea apei pluviale, au redus refacerea pânzei freatice și disponibilitatea apei pentru vegetație și au mărit evaporarea. În unele regiuni agricole, dezvoltarea drenării în combinație cu irigațiile a dus la dispariția vegetației naturale, apariția de soluri saline și reducerea randamentului. În zonele urbane sau industriale, predomină utilizarea masivă a cimentului și asfaltului, ceea ce are deseori ca rezultat scurgerea apei pluviale prin rețelele publice de canalizare, în loc ca aceasta să satureze solul și ecosistemele.

Gestionarea teritoriului și planificarea amenajării acestuia trebuie adaptate pentru a se face progrese în direcția obținerii unui sol optim saturat cu apă. Prioritatea trebuie să fie reținerea apei pluviale în locul în care cade, în special în zonele în care activitățile umane au un impact semnificativ. Îmbunătățirea infiltrării apei în sol și progresele în ceea ce privește saturarea solului vor ajuta la refacerea pânzei freatice și a resurselor de apă de suprafață. Este esențial să se mențină și să se sporească materia organică din sol, deoarece aceasta poate absorbi până la douăzeci de ori greutatea sa proprie în apă. Acesta este unul dintre obiectivele propunerii pentru o Directivă-cadru privind solul¹⁰ prezentată de Comisie în luna septembrie 2006 și analizată în prezent de instituțiile Comunității.

2.2.2. Finanțarea eficienței apei

Comunicarea din anul 2007 a subliniat necesitatea de a îmbunătăți finanțarea eficienței apei în cadrul politicilor sectoriale existente.

Propunerile făcute de Comisie în cadrul bilanțului de sănătate al PAC, de a spori modularea și a utiliza bugetul astfel obținut pentru finanțarea, între altele, a gestionării apei în cadrul dezvoltării rurale pot îmbunătăți situația. Această măsură ar completa măsurile deja puse în aplicare de unele state membre (de ex. ES, PT) prin programele de dezvoltare rurală, cum ar fi acordarea unui sprijin pentru investiții în îmbunătățirea eficienței apei.

Având în vedere pachetul de măsuri privind clima și energia din surse regenerabile¹¹ și Cartea verde „Adaptarea la schimbările climatice în Europa – posibilitățile de acțiune ale Uniunii Europene”¹², Comisia ia în considerare o posibilă revizuire a orientărilor comunitare strategice în materie de coeziune pentru 2007-2013¹³. Orice analiză intermediară va fi efectuată în urma unei strânse cooperări cu statele membre. Analiza și posibila revizuire a orientărilor strategice, precum și evaluările¹⁴ efectuate de Comisie sau de statele membre pot conduce la modificarea voluntară a programelor operaționale de către statele membre, în special a celor privind mediul și energia.

¹⁰ COM(2006) 232, 22.9.2006.

¹¹ COM(2008) 30 final, 23.1.2008.

¹² COM(2007) 354 final, 29.6.2007.

¹³ JO L 291, 21.10.2006, p. 11.

¹⁴ Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 de stabilire a anumitor dispoziții generale, articolele 48 și 49, JO L 210, 31.7.2006, p. 25.

Revizuirea bugetului și discuțiile referitoare la perspectivele financiare viitoare vor oferi posibilități suplimentare de abordare a problemelor legate de cantitatea de apă. Comisia elaborează în prezent, în cadrul politicii de coeziune, un document de lucru cu tema „Regiuni 2020 – Provocarea schimbărilor climatice pentru Regiunile Europene”, care abordează problema deficitului de apă și a secetei.

În iulie 2008, Banca Europeană de Investiții (BEI) a adoptat o nouă politică de împrumuturi pentru sectorul apei¹⁵, în concordanță cu principalele provocări prezentate în comunicare.

Unele state membre iau o serie de măsuri pentru a crea stimulente fiscale în vederea promovării dispozitivelor și practicilor eficiente de utilizare a apei. Unele au instituit scheme de sprijinire a cumpărării de echipamente de colectare a apei pluviale și de reutilizare a apelor reziduale în clădiri publice sau private sau de refacere a straturilor acvifere (CY, FR, NL). Altele dezvoltă programe care permit societăților comerciale să solicite subvenții pentru investiții în tehnologii și echipamente eficiente din punctul de vedere al utilizării apei (UK). Atât autoritățile regionale și locale (ES), cât și sectorul privat stabilesc uneori planuri de acțiune specifice pentru a sprijini utilizarea dispozitivelor de economisire a apei și pentru a îmbunătăți rețelele de alimentare cu apă.

2.3. Gestionarea secetei

În 2007, o rețea europeană de experți în problema deficitului de apă și a secetei au întocmit un raport referitor la planurile de gestionare a secetei¹⁶ ca parte a strategiei comune de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa. Acest raport a fost avizat de directorii din domeniul apei din statele membre în noiembrie 2007 și stabilește recomandări pentru crearea unor planuri operaționale de gestionare a secetei în scopul prevenirii și reducerii în mod eficient a impactului secetei asupra mediului înconjurător, asupra societății și asupra economiei. De asemenea, raportul include exemple de planuri de gestionare a secetei care funcționează deja în unele state membre (ES, UK, PT).

Unele state membre aplică măsuri suplimentare, cum ar fi planuri pentru situații de secetă ale companiilor de apă (UK) sau planuri naționale pentru situații de secetă (CY, FR). De asemenea, sunt planificate și alte acțiuni, cum ar fi instituirea unui sistem de previzionare și gestionare a situațiilor de secetă (PT).

Cu toate acestea, numai câteva state membre au luat măsuri, iar aceste inițiative încă nu au fost evaluate.

Centrul Comun de Cercetare al Comisiei are în curs de elaborare un sistem de monitorizare și avertizare rapidă a situațiilor de secetă. Acest sistem va servi ca platformă pentru prognozare, detectare și monitorizare și pentru schimbul de informații. Sistemul adoptă o abordare multidimensională, respectă principiul subsidiarității și va furniza informații coerente la nivel european. Primul prototip este în prezent supus unor testări intensive. În colaborare cu statele membre, Agenția Europeană de Mediu (AEM) contribuie la identificarea indicatorilor relevanți ai deficitului de apă și ai secetei. În prezent se elaborează un set inițial de parametri. Începând cu 2009-2010, colectarea datelor la nivel național, în baza acestor parametri, va face posibilă realizarea unei evaluări anuale la nivel european a modului în care evoluează dimensiunea și impactul deficitului de apă și secetei pe teritoriul Europei.

¹⁵ „Strengthening the EIB's support to EU policy objectives in the sector” (Consolidarea sprijinului BEI în favoarea obiectivelor politice ale UE în sector) – iulie 2008.

¹⁶ Raport disponibil la http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm

Aceste evoluții vor face posibilă respectarea termenului stabilit în comunicare, și anume anul 2012, pentru elaborarea de prototipuri și norme de implementare privind un sistem operațional de monitorizare și avertizare rapidă a situațiilor de secetă.

În ceea ce privește Fondul de solidaritate al UE¹⁷, regulamentul actual permite ca seceta să fie luată în considerare în vederea obținerii de asistență doar dacă se respectă condițiile specifice de mobilizare a acesteia, inclusiv termenul de zece săptămâni de la începutul dezastrului, pentru prezentarea de solicitări de asistență către Comisie. Provocarea reprezentată de adaptarea la schimbările climatice poate impune să se examineze dacă, în cadrul următoarei revizuirii bugetare, se pot face în continuare progrese în ceea ce privește definirea criteriilor și a operațiunilor eligibile pentru a reacționa mai bine în situații de secetă.

Programul de lucru anual pentru 2009 al mecanismului de protecție civilă va aborda problema incendiilor forestiere. Aceasta va fi o ocazie de a aborda legătura acestora cu secetele severe și de a identifica posibilități de asistență adecvate în asemenea situații. Prototipul Observatorului European al Secetei va fi prezentat grupului de experți în sisteme de avertizare rapidă din cadrul programului de acțiune în domeniul protecției civile¹⁸, de îndată ce devine disponibil. Acest lucru a putea duce la elaborarea de recomandări în privința modului de utilizare și aplicare a sistemului pentru asistența în materie de protecție civilă la nivel european și național.

La 5 martie 2008, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare privind consolidarea capacității de răspuns a Uniunii în caz de catastrofe¹⁹. Această Comunicare pledează pentru consolidarea mecanismului de protecție civilă al Comunității. În acest scop, Comisia va prezenta propuneri pentru o rețea europeană de formare în privința reacției în caz de catastrofe până la mijlocul anului 2009. Experiența din trecut arată că reacția în caz de catastrofe nu este suficientă în sine și că prevenirea și gradul de pregătire trebuie consolidate. Din acest motiv, Comisia elaborează în prezent strategii comunitare vizând pregătirea pentru și prevenirea dezastrilor naturale și a celor provocate de om, inclusiv secetele.

2.4. Evaluarea infrastructurilor de alimentare cu apă

Atunci când alte opțiuni, precum o politică eficientă de tarification a apei și alternative eficiente din punct de vedere al costurilor, sunt epuizate, ar trebui luată în considerare opțiunea infrastructurilor suplimentare de alimentare cu apă (cum ar fi stocarea apei, transferul de apă sau utilizarea surselor alternative). Necesitatea de a fonda procesul de elaborare a politicilor pe această ierarhie clară privind apa este confirmată de lucrările în desfășurare. Aceasta se aplică tuturor sectoarelor și utilizatorilor, în special în regiunile cu deficit de apă din Europa și în regiunile în care se preconizează că schimbările climatice vor reduce gradul de disponibilitate a apei.

În cazul necesității unei surse suplimentare de apă, alegerea celei mai adecvate opțiuni trebuie să se bazeze pe o evaluare completă a impactului, care să țină seama și de energia necesară construirii noii infrastructuri, precum și tratării și transportului apei. Unele opțiuni de alimentare cu apă pot conduce la niveluri la fel de ridicate ale consumului de energie. Soluționarea nevoilor de apă preconizate în regiunile cu deficit de apă ar crește consumul de energie în unele țări mediteraneene cu procente de la 15% până la 45%. Scăderea preconizată a disponibilității apei din cauza schimbărilor climatice trebuie să fie luată integral în

¹⁷ Regulamentul (CE) nr. 2012/2002 al Consiliului de instituire a Fondului de Solidaritate al Uniunii Europene, JO L 311, 14.11.2002.

¹⁸ Decizia 1999/847/CE a Consiliului din 9 decembrie 1999 de instituire a unui program de acțiune comunitară în domeniul protecției civile, JO L 327/53.

¹⁹ COM(2008) 130 final, 5.3.2008.

considerare atunci când se definesc infrastructurile de alimentare cu apă. Acest lucru este esențial pentru asigurarea unei disponibilități durabile a apei în bazinele sursă și pentru evitarea utilizării unor echipamente supradimensionate care ar mări necesarul de energie și ar spori dificultățile din prezent.

La evaluarea măsurilor proiectate trebuie să se țină seama și de alte aspecte esențiale, în special: posibilul impact negativ asupra economiei, societății și mediului, inclusiv impactul asupra sănătății (în mod deosebit în ceea ce privește reutilizarea apei reziduale, colectarea apei pluviale), impactul asupra calității și cantității resurselor de apă²⁰ (toate opțiunile) și o strategie de finanțare care să asigure recuperarea tuturor costurilor, inclusiv a costurilor de mediu și a costurilor pentru resurse, precum și contribuții relevante din partea diferiților utilizatori. Alegerea măsurilor va determina tipul de întrebări ale apei care pot fi satisfăcute.

Nu există, așadar, o unică opțiune optimă și doar o evaluare completă a impactului tuturor opțiunilor, inclusiv modificările în ceea ce privește utilizarea solului, poate conduce la identificarea celei mai adecvate soluții, pentru fiecare caz în parte, în funcție de condițiile locale.

2.5. Tehnologii și practici eficiente din punctul de vedere al apei

Un studiu realizat pentru Comisie în septembrie 2007 arată că potențialul de economisire a apei este de aproape 40% în Europa²¹. Acest lucru impune modificări substanțiale ale modului în care apa este distribuită și folosită, pentru a realiza economii de apă în cea mai mare măsură posibilă.

La nivel european, Comisia lansează un studiu de evaluare a domeniului pentru care se pot elabora standarde specifice pentru dispozitivele consumatoare de apă, inclusiv echipamentele agricole. Standardele elaborate la nivel național sunt de obicei voluntare. Cel puțin un stat membru (UK) a început să își analizeze reglementările în privința cerințelor minime de performanță și nivelurilor maxime de utilizare a apei pentru aparatele și echipamentele consumatoare de apă.

La 16 iulie 2008 a fost adoptat un plan de acțiune privind consumul și producția durabile și politica industrială durabilă (CPD/PID)²². Acest plan cuprinde o propunere de extindere a domeniului de aplicare al directivei privind proiectarea ecologică²³ la produsele cu impact energetic. Acestea includ dispozitivele consumatoare de apă și al căror consum de apă influențează energia necesară pentru încălzire.

În paralel, se lucrează la implementarea actualei directive privind proiectarea ecologică, cu scopul de a adopta măsuri de implementare pentru grupe date de produse prioritare într-o perioadă scurtă de timp. Mașinile de spălat rufe și mașinile de spălat vase sunt deja vizate pe perioada de tranziție 2005-2008. Acestea vor fi tratate într-un studiu pregătitor ulterior. Comisia Europeană are în vedere și includerea echipamentelor consumatoare de apă, în special echipamentele de irigații, în noul plan de lucru al directivei privind proiectarea ecologică (2009-2011).

²⁰ Conform articolului 4 alineatul (7) din Directiva-cadru privind apa, dacă este cazul.

²¹ Studiu disponibil la http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm

²² COM(2008) 397/3, 16.7.2008.

²³ Directiva 2005/32/CE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor consumatoare de energie, JO L 101, 22.7.2005.

Planul de acțiune privind CPD/PID include o propunere de regulament²⁴ vizând revizuirea sistemului european de management și audit (EMAS), care cuprinde consumul de apă ca unul dintre indicatorii de performanță.

Pe baza experienței acumulate referitor la directiva privind performanța energetică a clădirilor²⁵, Comisia lansează un studiu pentru a analiza necesitatea unei directive similare privind performanța clădirilor din punctul de vedere al consumului de apă.

Doar câteva state membre au inclus deja cerințe minime referitoare la consumul de apă în reglementările privind construcțiile (ES, NL, UK) sau în normele naționale privind construcțiile (DK, DE, ES). Altele au introdus cerințe specifice de gestionare a apei pentru viitoarele construcții „de înaltă calitate ecologică” (FR) sau își revizuiesc reglementările naționale pentru a asigura eficiența clădirilor din punctul de vedere al consumului de apă și pentru a stabili un standard cuprinzător de performanță a clădirilor din punctul de vedere al consumului de apă (UK) sau introduc standarde minime obligatorii privind eficiența din punctul de vedere al consumului de apă pentru orice locuință nouă realizată din fonduri publice (UK). Aceste experiențe trebuie luate în considerare și mult mai multe state membre ar trebui să ia măsuri.

Măsurile luate pentru reducerea pierderilor din rețelele de apă includ audituri externe sistematice și regulate ale nivelului pierderilor (AT), introducerea de stimulente pentru a încuraja companiile de apă să își reducă pierderile din rețea sub un nivel dat (10% în DK), introducerea unor condiții preliminare de performanță minimă a rețelelor existente la acordarea de fonduri publice pentru noi rețele de alimentare cu apă (FR), publicarea pe internet a performanțelor rețelelor din fiecare oraș (în curs de realizare în FR), introducerea unor obiective pentru companiile de apă, cu posibilitatea de amendă în caz de nereușită (UK). În ciuda celor menționate mai sus, pierderile excesive rămân o problemă și se pot face mult mai multe în această privință. Statele membre au o responsabilitate deosebită de a îmbunătăți detectarea pierderilor și de a moderniza rețelele.

În ceea ce privește instituirea de acorduri voluntare cu toate sectoarele economice care au nevoie de apă, se așteaptă luarea unor inițiative la nivel european - în mod special planul de acțiune privind CPD/PID de creare a unui forum al comercianților cu amănuntul pentru a încuraja, între altele, consumul durabil de apă pentru marii comercianți europeni cu amănuntul și lanțurile de distribuție ale acestora. Câteva state membre au instituit acorduri cu sectoare economice specifice, cum ar fi terenurile de golf (FR), sectorul construcțiilor (FR, NL), și sectorul alimentelor și băuturilor (UK). În unele state membre au fost adoptate, la nivel local și regional (FR), acorduri care implică autoritățile locale, ONG-urile și agențiile din domeniul apei, în scopul promovării și creșterii economiei de apă. În general, acordurile voluntare rămân limitate și trebuie extinse în continuare, deoarece pot aduce beneficii semnificative.

2.6. Dezvoltarea unei culturi a economisirii apei în Europa

Pentru a dezvolta o cultură a economisirii și eficienței în domeniul apei, rolul societății civile va fi esențial. La nivel european a fost lansată o serie de inițiative, cum ar fi elaborarea unor programe europene de sensibilizare a populației și de bună gestionare a apei, de către Parteneriatul european pentru apă (*European Water Partnership* - EWP). Acest program are ca scop implicarea diverselor părți interesate, inclusiv ONG-uri, societăți private, regiuni,

²⁴ COM(2008) 402/2.

²⁵ Directiva 2002/91/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2002 privind performanța energetică a clădirilor, JO L 1, 4.1.2003.

municipalități, etc. Acțiunile vor include organizarea de campanii de informare la nivel regional și local, crearea unui premiu european în domeniul apei și a unor instrumente de sensibilizare, precum și dezvoltarea de principii de bună gestionare a apei.

Comisia Europeană a adoptat, în luna octombrie 2008, o Carte verde privind politica de calitate a produselor agricole²⁶. Cartea verde oferă ocazia părților interesate de a-și exprima opiniile cu privire la posibilitatea de a continua integrarea în viitoarele programe de certificare a preocupărilor legate de mediu, precum gestionarea apei, și la modul în care poate fi realizat acest lucru, precum și de a evalua necesitatea promovării unor produse cu consum redus de apă.

Planul de acțiune privind PCD/PID se referă la o viitoare propunere de revizuire a directivei privind etichetarea din punct de vedere al consumului energetic²⁷ pentru a acoperi o gamă mai largă de produse și o serie de parametri de mediu, inclusiv utilizarea apei.

Cele mai multe state membre au dezvoltat în mod activ acțiuni de comunicare și de educare, cu scopul de a spori gradul de conștientizare de către public a problemei legate de cantitățile de apă: campanii de informare la nivel național, regional sau local (BE-FI, CY, DK, ES, FR, NL, UK), concursuri școlare pe tema eficienței în domeniul apei (CY, PT), recomandări gratuite pentru sectorul de afaceri (UK), un site web care este actualizat zilnic (CY), includerea aspectelor legate de apă în programele educaționale și crearea de acțiuni școlare pentru promovarea dispozitivelor de economisire a apei (CY, EL, FR), elaborarea unei strategii naționale de educare a consumatorilor în privința utilizării cu eficiență a apei (UK), schimbul de bune practici în domeniul irigațiilor (FR). Toate aceste măsuri trebuie continuate și extinse la nivelul întregii Europe. Evaluarea acestora va face posibilă identificarea celor mai eficiente măsuri.

2.7. Îmbunătățirea cunoștințelor și colectarea datelor

O inițiativă concretă la nivelul întregii Uniuni Europene este monitorizarea globală pentru mediu și securitate (*Global Monitoring for Environment and Security* - GMES). În cadrul serviciului terestru GMES s-a stabilit un inventar al terenurilor care arată zonele cu deficit de apă, precum și modificările acestora în timp. Au fost deja testate aplicații concrete pentru îmbunătățirea managementului irigațiilor, împreună cu autorități regionale din Spania și Franța, precum și o asistență pentru raportarea, în temeiul DCA, în bazinele hidrografice transfrontaliere.

O serie de proiecte aflate în desfășurare privind Al șaselea program cadru de cercetare și dezvoltare tehnologică, precum AQUASTRESS, RECLAIM WATER, GABARDINE, MEDINA, MEDESOL, PLEIADeS sau FLOW AID, asigură progresul științific și tehnologic în domeniul crizei de apă și fenomenului de secetă. Se așteaptă ca rezultatul acestor proiecte să fie util, ca opțiuni de reducere a crizei de apă. Mai mult, în contextul celui de-al șaptelea program cadru se lansează un set de inițiative, în scopul de a evalua impactul schimbărilor climatice asupra politicilor în domeniul apei, asupra cantității și calității apei. La nivel european a fost lansată o acțiune concentrată pe investigarea riscurilor cu care se confruntă Europa în urma secetei. Aceasta are ca scop identificarea principalelor lacune din cercetare și a măsurilor esențiale care trebuie luate în continuare pentru a îmbunătăți cunoștințele actuale cu privire la întinderea și efectele secetei. Acest lucru va conduce la dezvoltarea unei

²⁶ COM(2008) 641, 15.10.2008.

²⁷ Directiva 92/75/CEE a Consiliului din 22 septembrie 1992 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse la aparatele de uz casnic, JO L 297, 13.10.1992.

platforme de schimb de cunoștințe privind aspecte legate de secetă între domeniul cercetării și domeniul de stabilire a politicilor. Cunoștințele îmbunătățite în acest domeniu pot fi, de asemenea, benefice pentru o utilizare durabilă a căilor de navigație interioară pentru transport.

Statele membre au răspuns la provocarea deficitului de apă și a fenomenului de secetă prin lansarea unor activități de cercetare și tehnologie privind efectele și evoluția secetei în contextul schimbărilor climatice (ES, NL, LU, UK, PT), comportamentul consumatorului față de dispozitivele consumatoare de apă (UK), corelația dintre eficiența consumului de apă și eficiența energetică a mașinilor de spălat rufe și a mașinilor de spălat vase (UK), îmbunătățirea eficienței dispozitivelor consumatoare de apă (UK), îmbunătățirea practicilor din agricultură, inclusiv irigațiile (CY, ES, FR), evaluarea unor opțiuni alternative de alimentare cu apă (CY, FR), dezvoltarea unui sistem de colectare a datelor pentru evaluarea impactului secetei (PT). Majoritatea acestor activități se află încă în desfășurare. Schimbul de informații la nivel comunitar va permite cunoașterea rezultatelor acestora de către toate statele membre.

3. CONCLUZII

Comunicarea din iulie 2007 privind deficitul de apă și fenomenul de secetă și concluziile Consiliului European din octombrie 2007 au deschis drumul pentru crearea în viitor de măsuri de gestionare a cererii de apă și pentru dezvoltarea eforturilor vizând utilizarea la maximum a potențialului de economisire a apei, înaintea oricăror altor alternative.

Prezentul raport de monitorizare arată că, deși s-au realizat progrese, rămân foarte multe de făcut pentru a îmbunătăți gestionarea cererii de apă la nivel mai larg în toată Europa și pentru a evita gestionarea greșită a resurselor de apă, în special în zonele cu deficit de apă.

Prioritățile stabilite în Comunicare rămân valabile. După cum s-a arătat prin multele exemple conținute de prezentul raport, trebuie să se acorde în continuare atenție implementării în toate zonele prioritare.

După cum s-a anunțat în Comunicarea din anul 2007, Comisia va asigura, începând cu anul 2009, o evaluare anuală la nivel european a deficitului de apă și a fenomenelor de secetă, care va face posibilă monitorizarea regulată a evoluției acestei probleme în Europa.

Implementarea programului de lucru va fi monitorizată și face parte din revizuirea strategiei în domeniul deficitului de apă și al secetei menționată în Concluziile Consiliului din 30 octombrie 2007 și planificată pentru anul 2012.